

بسترهای سیاسی و اقتصادی گسترش روابط افغانستان و تاجیکستان افغانستان

- فرزاد رضانی بونش

پژوهشگر مسائل منطقه

فارس افغانستان

سفر اخیر اشرف غنی افغانستان به تاجیکستان به عنوان نخستین سفر وی به این کشور عملاً بسترهای سیاسی و اقتصادی گسترش روابط افغانستان و تاجیکستان را مورد توجه قرار داد. نوشتار زیر در همین زمینه است.

فرصت های سیاسی و منطقه ای گسترش روابط افغانستان و تاجیکستان افغانستان:

در واقع روابط دیپلماتیک میان تاجیکستان و افغانستان در سال 1992 برقرار و دو کشور بیش از 80 سند همکاری در بخش‌های مختلف به امضا رساندند. در این میان در پی سرنگونی طالبان در افغانستان در سال 2001، بخش‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی روابط گسترش یافت و کمیسیون مشترک در حوزه همکاری‌های اقتصادی، تجاری و.. بنیان نهاده شد. در سال‌های گذشته هم روابط سیاسی میان افغانستان و تاجیکستان سال‌های بدون افت و خیز بوده است. چنانچه در گذشته عبدالله نیز جایگاه تاجیکستان در سیاست خارجی افغانستان را «بسیار مهم» ارزیابی کرد و نخستین سفر خارجی پس از انتخابات رئیس اجرایی حکومت وحدت ملی افغانستان را به تاجیکستان داشت. در این بین از یک سو تاجیکستان یکی از همسایه های بسیار نزدیک، همزبان و هم فرهنگ افغانستان است و از اهمیت خاصی برخوردار است. در بعد دیگری باید گفت دولت تاجیکستان در سال‌های گذشته همواره کوشیده است تا دامنه مناسبات روابط خود با کابل را گسترش دهد. در این چارچوب پیوندهای نژادی، زبانی، فرهنگی مشترک موجب نگاه ویژه به افغانستان شده است. در این میان حضور دو کشور در سازمان‌هایی چون اکو، همکاری اسلامی، سازمان سیکا و.. می تواند به دامنه همکاری‌ها بیفزاید. در شرایط کنونی نیز با عضویت افغانستان در شانگهای و نگاه دو جناح دولت وحدت ملی افغانستان در مورد روابط بهتر با ایران، روسیه و هند عملاً دایره پیوندهای دو کشور بیشتر شده است.

فرصت های همکاری امنیتی روابط افغانستان و تاجیکستان:

در واقع فرصت های همکاری امنیتی دو کشور در چند حوزه قابل طرح و بررسی است. در بخش نخست باید دانست که هر چند دوشنبه در

افغانستان آزاد، آرام، باثبات و رو به رشد دینفع است اما دو کشور فارسی زبان تاجیکستان و افغانستان، حدود یک هزار و 400 کیلومتر مرز مشترک دارند و در طول دو دهه گذشته تجربیات تلخی از تروریسم و ناامنی را چشیده اند. در این میان از آنجا که امنیت ملی تنها در چهارچوب مرز های بین المللی اش محدود نیست و امنیت ملی جمهوری تاجیکستان با امنیت و ثبات در کشورهای منطقه و به ویژه افغانستان گره خورده است. چنانچه در یک سال گذشته هم ناامنی در بخش هایی از استان های بدخشان، تخار و قندوز، دوشنبه را نگران کرده است. علاوه براین تروریست های بیگانه در کنار طالبان در این استان ها و حضور برخی گروه های تندرو از آسیای میانه از جمله تاجیکستان، به نوعی تهدید امنیتی شمرده می شوند. در این شرایط حضور طالبان در برخی از مناطق مرزی با تاجیکستان هنوز هم سنگین است و می تواند به از طریق برخی مناطق چون جنگل وارد تاجیکستان شوند و مرزهای جنوبی را دچار التهاب و آشوب کرده و آسیب هایی را به تاجیکستان وارد کنند. بنابراین تقویت همکاری دو کشور در این حوزه امری گریز ناپذیر و حضور طالبان و دیگر گروه های وهابی و سلفی تهدید جدی برای امنیت ملی تاجیکستان در مرزها است

در بعد دیگری باید گفت بخش عمده مرز 1344 کیلومتری تاجیکستان و افغانستان کوهستانی بوده و تامین امنیت این مرز و مساله ورود فزاینده مواد مخدر به تاجیکستان تهدیدی برای تاجیکستان و کشورهای آسیای مرکزی است. در این بین با توجه اینکه افغانستان بزرگترین تولید کننده مواد مخدر در جهان است سیل مواد مخدر از افغانستان به تاجیکستان تهدید بزرگی است و منافع ملی تاجیکستان اقتضا می کند که به همکاری با کابل بیاید. در همین راستا رهبران افغانستان و تاجیکستان نسبت به افزایش همکاری ها میان دو کشور برای بالا بردن سطح امنیت مناطق مرزی و اهمیت نیاز به همکاری های امنیتی میان دو کشور و ایجاد شرایطی مطلوب در مناطق مرزی برای ثبات، دوستی و همکاری و مبارزه با تروریسم و افراطگرایی تاکید کرده و قرار است تاجیکستان به زودی کنسولگری های خود را در بدخشان و قندوز فعال سازد.

فرصت های اقتصادی در گسترش روابط افغانستان و تاجیکستان افغانستان:

در سالهای اخیر هر چند تجارت بین افغانستان و تاجیکستان افزایش یافته و به 104 میلیون دلار رسیده است. اما ظرفیت ها و پتانسیل های موجود اقتصاد دو کشور بسیار گسترده تر است. در این حال هر چند در سال گذشته هم با گسترش فعالیت طالبان در شمال افغانستان به خصوص استان قندوز تجارت و ترانزیت بین افغانستان و تاجیکستان 36 درصد کاهش یافته است اما پیوندهای گوناگون دو کشور و نیازهای متقابل در در عرصه هایی چون انرژی برق، کشاورزی، دامداری و آموزش می تواند بسترهای مهمی برای گسترش روابط فراهم کند. است. چنانچه

در سفر اخیر غنی نیز پیمان و تفاهمنامه هایی در بخش‌های اقتصادی و همکاری‌های منطقه ای امضا شد. در بعد دیگر در شرایط کنونی نیز پروژه کاسا - ۱۰۰۰ یا طرح انتقال برق قرقیزستان و تاجیکستان از مسیر افغانستان به پاکستان رسماً افتتاح گردید. این طرح از یک سو با عبور از ۶ استان و فاصله ی ۵۶۲ کیلومتر از خاک افغانستان، به پاکستان منتقل میگردد و بقیه در استان های جنوبی افغانستان توزیع خواهد گردید. از سوی دیگر نیز منافع ۴۵ میلیون دلار افغانستان از ناحیه حق عبور این پروژه و 250 میلیون دلاری تاجیکستان از قبل صادرات نصیب دو کشور خواهد شد و جدا از تحکیم و پیوند بیشتر روابط افغانستان با کشورهای آسیای میانه و پاکستان یکی از رویاهای حکومت وحدت ملی (اتصال آسیای میانه به جنوب آسیا) تحقق خواهد یافت. در کنار این نیز بخشی از کمبود برق افغانستان در کنار پروژه توتاپ (انتقال انرژی برق ۵۰۰ ولت کشور ترکمنستان به افغانستان) برآورده خواهد شد. در این میان باید توجه داشت که اگر برنامه‌های بزرگ اجرای طرح های جاده ای و راه آهن، لوله‌های آب و گاز، خطوط انتقال برق ، احداث راه آهن تاجیکستان - افغانستان - ترکمنستان و پروژه‌هایی بزرگ منطقه‌ای مانند چین - قرقیزستان، - تاجیکستان - افغانستان - ایران و کاسا هزار به انجام رسد گام‌های مثبتی در جهت رشد اقتصادی و افزایش درآمدهای دو کشور خواهد داشت.